

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Digitální učební materiál

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0802
Název projektu	Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo a název šablony klíčové aktivity	III/2 – Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Příjemce podpory	Gymnázium, Jevíčko, A. K. Vitáka 452

Název DUMu	Bohumil Hrabal
Název dokumentu	VY_32_INOVACE_02_07
Pořadí DUMu v sadě	7
Vedoucí skupiny/sady	Mgr. Lucie Škvařilová
Datum vytvoření	13.3. 2013
Jméno autora	Mgr. Lucie Škvařilová
e-mailový kontakt na autora	skvarilova@gymjev.cz
Ročník studia	4. ročník
Předmět nebo tematická oblast	český jazyka a literatura
Výstižný popis způsobu využití materiálu ve výuce	Pracovní list s životopisem autora a texty z knih Postřižiny a Ostře sledované vlaky. Inovace: využití ICT, mediální technika.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Bohumil Hrabal (1914 – 1997)

- narodil se v Židenicích, od svých šesti let žil v Nymburku, kde byl jeho otec správcem a ředitelem pivovaru
- studoval gymnázium, poté Právnickou fakultu UK
- po studiích vystřídal celou řadu zaměstnání – písař, úředník, skladník, dělník, výpravčí, obchodní cestující atd.
- v pozdějším věku často pobýval na své chatě v Kersku

Autor: Miaow Miaow, licence PD, (cit. 12-03-2013),

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bohumil_Hrabal_Wall_Prague_Liben_CZ.JPG

znaky tvorby:

- osobité líčení světa, svérázná poetika
- autobiografické prvky
- bezsyžetovost děl
- rozsáhlé lyrizované pasáže
- vliv surrealismu – texty jsou často plynulým tokem jednotlivých zdánlivě nesouvisejících příběhů – metoda koláže, automatický text
- experiment s jazykem – dlouhá souvětí
- zobrazování kontrastů – drastické obrazy, příměry, kontrast krásy a ošklivosti, hrůzy a naděje, krutosti a něhy apod.
- zobrazuje často lidi z periferie, typické jsou postavy pábitelů
- erotika
- černý humor, groteskní scény
- hovorový jazyk, drsný, vulgarismy
- inspirace Skupinou 42 (Kolář, Hiršal, Boudník), undergroundem (Bondy), Ladislavem Klímou, Jaroslavem Haškem

Perlička na dně

Pábitelé

- perličkou na dně se rozumí to dobré v člověku, co je někdy ukryto hodně hluboko, dobré jádro, lidská moudrost, upřímnost, citová ryzost
- pábení – autentické hovory lidí, spontánní, samotné sdělení ustupuje do pozadí
- pábitelé dychtí po poznání, po všem novém, jsou posedlí vyprávěním, vyprávějí stále dokola podobné historky, řadí je za

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

sebe bez jakékoliv logické návaznosti, dokážou se až zaslepeně věnovat nějaké činnosti, často jsou to lidé z okraje společnosti

- výrazné postavy: Hanža – mystifikátor, strýc Pepin – bývalý švec, „rakóské voják z Hané“, sklerotický vypravěč doslova stejných příběhů o dobývání světa a dívek, vždy je vítězem

Ostře sledované vlaky

- děj se odehrává na železniční stanici ke konci druhé světové války
- hlavním hrdinou je MILOŠ HRMA – mladík, který trpí svými komplexy v sexuální oblasti, není schopen navázat žádný vztah, jakmile se však tohoto komplexu zbaví, ztrácí veškeré zábrany
- rozhodne se vykonat sabotážní akci – vyhodit do povětří německý vlak, který převáží munici - v níž přijde o svůj život
- stává se tak hrdinou jaksi proti své vůli
- Milošovy problémy jsou stavěny do kontrastu s probíhající válkou
- kompozice:
  - o ich-forma
  - o metoda koláže
  - o kontrasty
  - o surrealistické pasáže
  - o metafora, lyrično
  - o hovorový jazyk

Postřižiny

- jeden z příběhů tzv. nymburské trilogie
- odehrává se v pivovaru, kde žije sládek se svojí ženou – značně nekomfortní žena – miluje vše nové a vzrušující, stojí v kontrastu ke svému muži, který je obyčejným člověkem, miluje svůj klid, je velmi konzervativní
- poklidné soužití naruší příjezd strýce PEPINA – pábitele – který neustále vypráví všem své historky dokola, příběhy na sebe nenavazují
- postřižiny – paní sládková si nechá ustříhnout své dlouhé vlasy (symbol staré doby), zkracují se vzdáleností mezi lidmi (rádio, automobil apod.)

Obsluhoval jsem anglického krále

- hrdinou je JAN DÍTĚ, který trpí silnými komplexy kvůli svému vzrůstu
- snaží se, aby jej ostatní respektovali, a proto se snaží přizpůsobit době za každou cenu bez ohledu na morální principy
- před válkou pracuje v luxusních hotelích, obsluhuje diplomaty a bohaté obchodníky

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- snaží se stát jedním z bohatých, za války se ožení s Lízou a stojí na straně Němců, čímž si jen vyslouží opovržení ze strany Němců a nenávisť Čechů
- po válce si postaví vlastní hotel, ale v roce 1948 o něj přijde
- teprve pak si uvědomuje, že nemá smysl se přizpůsobovat měnícím se podmínkám světa, vzdá se svých ambicí a utíká se do samoty
- každá z kapitol je pouze jednou větou

Příliš hlučná samota
Něžný barbar

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tady strýc Pepin, když nemohl ševcovat, tady si našel klacek a chodil s ním podle humen a cvičil parádní marše, souboje na bodáky. Aby tolik nekřičel, prosil mne Francin, bych na strýce dohlédla.

„To je dobře, švagrová, že jdete,“ řekl Pepin, „von je Francin nějaké chabrus na nervy nervóza, podle spisku páně Batisty by si měl omévat přirození vlažnó vodó anebo se pohybovat na zdravým vzduchu. Ale když už jste tady, tak spolu budeme držet školu, anobř šulbildunk, protože já jsem měl samý jedničky, pochvalná vyznamenání, ne jako jeden blbec, Hanák, které při přehlídce vystópil a povídá plukovníkovi von Wuchererovi: Pantáto, tady máte ty vaše tule a talony a já jdu dom, já vojákem nebodo...a plukovník řval na šarže: Co to tady máte za cholera?“

„Pepinka,“ řekla jsem.

„Hovno!“ zařval strýc, „mě dávali všem za vzor, a copak mě plukovník Wucherer znal? Copak si může pamatovat tisíce chlapů? To jedná jel za slečnama a dva vojáci, blbci, zastavili ten kočár, aby se svezli, a teď viděli, že v kočáře je rozvalené von Wucherer, a vojáci salutovali a von Wucherer povídá vlídně: Tak kampak, vojáčci, jedete? A voni: Jedeme na dovolenó.“

Hrabal, B. *Obrazy v hlubině času*. Postřižiny, str. 9 – 92. Praha: Pražská imaginace 1994. ISBN 80-7110-147-8. Str. 41.

Úkol 1: Určete vyprávěcí formu, doložte v textu, pokuste se určit, kdo je vypravěčem:

.....

.....

Úkol 2: Charakterizujte na základě ukázky postavu strýce Pepina, svá tvrzení doložte v textu:

.....

.....

.....

.....

.....

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Úkol 3: Proveďte jazykovou analýzu Pepinovy promluvy (tvary slov, slova, věty):

.....

.....

.....

.....

.....

Úkol 4: Podtrhněte v textu slova z hanáckého nářečí:

.....

.....

Úkol 5: Které ze znaků Hrabalovy tvorby jsou v textu přítomny – doložte v textu:

.....

.....

.....

A já pocítil bolest v rameni a z ruky mi vypadl revolver a po hlavě jsem padal, ale zachytil jsem se za plášť o kramlí, v semaforu zarachotilo a zelená se proměnila v červenou a rameno padlo do vodorovné polohy a já jsem visel hlavou dolů a slyšel, jak se můj plášť trhá, z kapes mi vypadly klíče a drobné mince a padaly i podle hučících uší, viděl jsem, jak se vlak vzdaluje, jak se celý natočil do zatáčky, ukázal mi sebe sama vzhůru koly, jako by jel po stropu noci, červené svítilny na jeho konci se vzdalovaly, viděl jsem u semaforu v příkopu vojáka, jak se stočil do klubíčka, padal na něho sníh a on ztratil čepici, měl lysou hlavu, a kabát se mi zvolna trhal, cítil jsem, jak mi zpod košile teče po krku na hlavu krev, a plášť se dotrhl a já padal střemhlav do černého, olejem a párou prosáklého šterkového lože.

Hrabal, B. *Perlička na dně. Ostře sledované vlaky*. Praha: Euromedia Group 2005. ISBN 80-86938-00-X. Str. 185.

Úkol 6: Určete vyprávěcí formu, kdo je v příběhu vyprávěčem:

.....

.....

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Úkol 7: Charakterizujte na základě znalosti knihy postavu Miloše Hrmy, vysvětlete, v čem spočívá jeho hrdinství:

.....

.....

.....

.....

.....

Úkol 8: Na ukázce charakterizujte Hrabalův surrealistický text:

.....

.....

Úkol 9: Podtrhněte v ukázce lyrizující pasáže:

.....

.....

Úkol 10: Popište, jaký okamžik Milošova života úryvek vykresluje:

.....

.....

.....

A nepřinesl štěstí ten čtyřlístek ani tomu vojákoví, ani mně, taky to byl člověk jako já nebo pan výpravčí Hubička, taky neměl žádné vyznamenání, žádnou hodnost, a přece jsme jeden druhého postřelili a jeden druhého převedli ke smrti, ač jistě, kdybychom se někde potkali v civilu, možná, že bychom se měli rádi, pohovořili si.

Hrabal, B. *Perlička na dně. Ostře sledované vlaky*. Praha: Euromedia Group 2005. ISBN 80-86938-00-X. Str. 187.

Úkol 11: V čem Hrabal spatřuje nesmyslnost války – doložte v textu:

.....

.....

.....

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Řešení:

Tady strýc Pepin, když nemohl ševcovat, tady si našel klacek a chodil s ním podle humen a cvičil parádní marše, souboje na bodáky. Aby tolik nekřičel, prosil mne Francin, bych na strýce dohlédla.

„To je dobře, švagrová, že jdete,“ řekl Pepin, „von je Francin nějaké chabrus na nervy nervóza, podle spisku páně Batisty by si měl omévat přirození vlažná vodá anebo se pohybovat na zdravém vzduchu. Ale když už jste tady, tak spolu budeme držet školu, anobř šulbildunk, protože já jsem měl samý jedničky, pochvalná vyznamenání, ne jako jeden blbec, Hanák, které při přehlídce vystópil a povídá plukovníkovi von Wuchererovi: Pantáto, tady máte ty vaše tule a talony a já jdu dom, já vojákem nebodo...a plukovník řval na šarže: Co to tady máte za cholera?“

„Pepinka,“ řekla jsem.

„Hovno!“ zařval strýc, „mě dávali všem za vzor, a copak mě plukovník Wucherer znal? Copak si může pamatovat tisíce chlapů? To jedná jel za slečnama a dva vojáci, blbci, zastavili ten kočár, aby se svezli, a teď viděli, že v kočáře je rozvalené von Wucherer, a vojáci salutovali a von Wucherer povídá vlídně: Tak kampak, vojáčci, jedete? A voni: Jedeme na dovolenó.“

Úkol 1: ich-forma, paní sládková

Úkol 2: švec, stále musí být něčím zaměstnán, nevydrží chvíli v klidu, velmi hlučný, neustále vypráví nějaké historky (historka s von Wuchererem), poskytuje rady (Francinovi), vychloubá se svými úspěchy, hovoří hanáckým nářečím, využívá vulgarismy, ve své promluvě spojuje vše bez logických souvislostí do jednoho textu (viz úkol 3)...

Úkol 3: hanácké nářečí (protetické v, místo ou – ó, místo ý – é), nespisovná slova, zastaralá slova, germanismy, vulgarismy, častá oslovení, dlouhé věty, často poměr slučovací, řada vedlejších vět, automatický text – volné řazení historek za sebe, tázací věty...

„To je dobře, švagrová, že jdete,“ řekl Pepin, „von je Francin nějaké chabrus na nervy nervóza, podle spisku páně Batisty by si měl omévat přirození vlažná vodá anebo se pohybovat na zdravém vzduchu. Ale když už jste tady, tak spolu budeme držet školu, anobř šulbildunk, protože já jsem měl samý jedničky, pochvalná vyznamenání, ne jako jeden blbec, Hanák, které při přehlídce vystópil a povídá plukovníkovi von Wuchererovi: Pantáto, tady máte ty vaše tule a talony a já jdu dom, já vojákem nebodo...a plukovník řval na šarže: Co to tady máte za cholera?“

„Hovno!“ zařval strýc, „mě dávali všem za vzor, a copak mě plukovník Wucherer znal? Copak si může pamatovat tisíce chlapů? To jedná jel za slečnama a dva vojáci, blbci, zastavili ten kočár, aby se svezli, a teď viděli, že v kočáře je rozvalené von

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Wucherer, a vojáci salutovali a von Wucherer povídá vlídně: Tak kampak, vojáčci, jedete? A voni: Jedeme na dovolenó.

Úkol 4: viz úkol 3

Úkol 5: automatický text, experiment s jazykem (viz úkol 3), postava pábitele (strýc Pepin), lidé z okraje společnosti, inspirace Haškem (vyprávění dobrodružství bez logické souvislosti), hovorový jazyk, vulgarismy (viz úkol 3)

Úkol 6: ich-forma, vypravěčem je Miloš Hrma

Úkol 7: Miloš je mladý, nezkušený muž, který trpí komplexy v sexuální oblasti, v okamžiku, kdy se mu je podaří překonat, je schopen hrdinského činu – shodí na německý vlak výbušninu, tato akce ho stojí život

Úkol 8: dlouhá souvětí, myšlenky jsou řazeny volně jedna za druhou, aniž by spolu nějak logicky souvisely (semafor, vlak, voják, kabát...)

Úkol 9:

A já pocítil bolest v rameni a z ruky mi vypadl revolver a po hlavě jsem padal, ale zachytil jsem se za plášť o kramlí, v semaforu zarachotilo a zelená se proměnila v červenou a rameno padlo do vodorovné polohy a já jsem visel hlavou dolů a slyšel, jak se můj plášť trhá, z kapes mi vypadly klíče a drobné mince a padaly i podle hučících uší, viděl jsem, jak se vlak vzdaluje, jak se celý natočil do zatáčky, ukázal mi sebe sama vzhůru koly, jako by jel po stropu noci, červené svítilny na jeho konci se vzdalovaly, viděl jsem u semaforu v příkopu vojáka, jak se stočil do klubíčka, padal na něho sníh a on ztratil čepici, měl lysou hlavu, a kabát se mi zvolna trhal, cítil jsem, jak mi zpod košile teče po krku na hlavu krev, a plášť se dotrhl a já padal střemhlav do černého, olejem a párou prosáklého štěrkového lože.

Úkol 10: Jedná se o okamžik, kdy už shodil na vlak bombu, byl postřelen německým vojákem a současně jednoho z německých vojáků zranil.

Úkol 11: umírají obyčejní lidé, kteří válku nerozpoutali, dochází k nesmyslnému zabíjení těch druhých, vzájemně proti sobě stojí lidé, kteří by za jiných okolností mohli být přáteli

A nepřinesl štěstí ten čtyřlístek ani tomu vojákovi, ani mně, taky to byl člověk jako já nebo pan výpravčí Hubička, taky neměl žádné vyznamenání, žádnou hodnost, a přece jsme jeden druhého postřelili a jeden druhého převedli ke smrti, ač jistě, kdybychom se někde potkali v civilu, možná, že bychom se měli rádi, pohovořili si.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Použité zdroje:

Hrabal, B. *Obrazy v hlubině času*. Postřižiny, str. 9 – 92. Praha: Pražská imaginace 1994. ISBN 80-7110-147-8.

Hrabal, B. *Perlička na dně. Ostře sledované vlaky*. Praha: Euromedia Group 2005. ISBN 80-86938-00-X.

Prokop, V. *Přehled české literatury 20. století*. Sokolov: O.K.-Soft 2003. Neprošlo redakčními úpravami.

Svozil, B. *Bohumil Hrabal*. (Cit. 11-03-2013) Dostupné z URL:

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1244&hl=bohumil+hrabal+>

Obrázky:

Autor: Miaow Miaow, licence PD, (cit. 12-03-2013),

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bohumil_Hrabal_Wall_Prague_Liben_CZ.JPG

Materiál je určen pro bezplatné užívání pro potřebu výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv využití podléhá autorskému právu. Dílo smí být dále šířeno pod licencí CC BY-SA (www.creativecommons.cz).